

Posudek bakalářské práce

Autor: Jiří Činátl

Název: *Recepce a reinterpretace antických symbolů raným křesťanstvím* (Praha 2012)

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Lukeš, Th.D. (katedra biblistiky HTF UK v Praze)

Formální kritéria:

Bakalářská práce, předložená na katedře biblistiky HTF UK v Praze, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování bakalářských prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování a podpisu) nutné pro její přijetí.

Rozsah a struktura:

Bakalářská práce čítá celkem 60 stran, přičemž její textová část začíná *Úvodem* na stranách 7-8 a končí *Závěrem* na stranách 54-55. Vlastní text je doplněn poměrně rozsáhlou *Bibliografií* (str. 56-58), která není dále členěna a obsahuje tituly české, anglické i německé. *Anotace* je na straně 4, *Obsah* na stranách 5-6. Na stranách 59 a 60 jsou seznamy tabulek a příloh.

Vlastní text práce je rozčleněn do pěti kapitol (a 6. *Závěru*), jež na sebe volně navazují a rozvíjejí zvolené téma (1. *Vymezení pojmů* /str. 9-13/, 2. *Raně křesťanská církev* /str. 14-16/, 3. *Interpretace náboženských poměrů v Římě* /str. 17-26/, 4. *Umění* /str. 27-38/, 5. *Recepce a reinterpretace antických symbolů raným křesťanstvím* /str. 39-53) s podkapitolami v každé části.

Autor se v celé práci drží vytyčeného tématu, které v náležitém rozsahu a sledu zpracovává. Hodnotné jsou i obrazové přílohy, které autor uvážlivě volí a vkládá přímo do textu.

Jazyk a styl:

Jazyk práce je kultivovaný, autor zdařile formuluje i náročnější popisy uměleckého ztvárnění, práce je čtivá a je užitá náležitá terminologie. Jazyk je obsažný, s pestrým výrazivem, přesto je úsporný a odpovídá typu práce. Pravopisné chyby nejsou tak časté, přesto této záležitosti měl věnovat větší pozornost.

Obsah a hodnocení:

Jak je z předloženého díla patrné, autor v rámci své bakalářské práce zpracoval téma, jež mu je blízké a kterému se již delší čas věnuje. Ač práce vykazuje určité nedostatky, jako celek je přínosná a svědčí o autorově vhledu do problematiky, v níž se orientuje a kterou dokáže metodologicky uchopit a odborně pojednat. V této optice pohledu se dílčí chyby nejeví zdaleka jako závažné.

Úvod bakalářské práce je výstižný a autor v něm obeznamuje čtenáře s užitím pojmů, které bude nadále užívat, což je nezbytně nutné, avšak jeho volba může být i mírně matoucí. Pojmy „antické“ a „helénistické“ by mohly být asociovány i s křesťanstvím, nikoli jen s „římským prostředím“, jak naznačuje autor. V kapitole první autor vymezuje pojmy a definuje, jak rozumí pojmu „náboženství“. Zde je nutné říci, že jeho definice není převážně z pozice religionistické, ale zahrnuje spíše rysy sociologicko-psychologické a zajímají ho rovněž faktory ekonomické (str. 9). Teprve následně vystupují do popředí již zmiňované aspekty religionistické a teologické (str. 10). Za problematickou považuji poznámku č. 4 na str. 10, kde mám dojem, že autor problém silně redukuje a bude nutné o něm na obhajobě pohovořit. Vztah „náboženství“, „působení příběhu na lidskou mysl“ a „psychologických mechanismů“, které jsou zodpovědné za šíření představy, nelze paušalizovat ani zjednodušovat a pro komplexní obraz by bylo nutné přibrat další disciplíny, čímž by problematika zcela opustila vytyčený koridor práce. (Osobně bych zde uvítal spíše informace o povaze narativu, „náboženského vyprávění“ nebo mýtu a jejich působení či funkcích, než nástin“kontra-intuitivních činitelů“, o nichž toho autor navíc moc neřekne.) Obdobně tomu je i s autorovou definicí „symbolu“, kde se náhle dostáváme k formulaci: „*Kromě toho, že symbol reprezentuje vyšší rovinu bytí, vysvětluje i rozumem neuchopitelnou myšlenku.*“ (str. 11) Čím je tedy možné myšlenku uchopit, když ne rozumem? Jinak kapitola nabízí řadu podnětných a zdařile formulovaných tezí.

Ve druhé, krátké kapitole, autor řeší problematiku raně křesťanské církve. Zde nabízí k úvaze odlišnost kultur helénistické a židovské, které vnímá jako ty, jež „nedokázaly najít společnou řeč“ a jako „dva neslučitelné světy“ (str. 14). Právem je možné namítnout, že gymnasia se v době helénistické šířila i na území Palestiny a jsou dokonce známy případy židovských řečníků. Potřeba překladu Starého zákona do řečtiny (LXX) a dobové rabínské diskuse (např. o obřizce) svědčí o opaku autorova tvrzení, byť se v židovské společnosti vždy nacházely skupiny odpůrců a docházelo ke střetům, které však měly i své důvody sociální a politické, nikoli jen kulturní! Ve stejné kapitole je problematická autorova věta: „... jejíž přívrženci dodržovali nové zvyky ustanovené Ježíšem Nazaretským, jako byl například křest...“ Zde tedy výpověď rovněž není zcela korektní a o otázce, co sám Ježíš ustanovil, by bylo vhodné v rámci obhajoby rovněž pohovořit.

Kapitola třetí patří dle mého soudu k vydařeným, autor ukazuje svůj vhled do dějin, toliko nekonstatuje, ale interpretuje, nabízí pestrou mozaiku informací, vytváří přehlednou tabulku kněžských úřadů ve starém Římě, dotýká se mysterijních kultů a pojednává i křesťanství v Římě.

Centrem bakalářské práce je však kapitola čtvrtá a pátá, kde autor prokazuje rozsáhlé znalosti a vše se snaží doložit názornou obrazovou přílohou (str. 27-53). Autor zde poukazuje na vývoj a motivy křesťanského umění, na faktory, jež ho ovlivňovaly a přidává i řadu vlastních soudů, které mají badatelskou hodnotu. Stěžejní roli zde hrají katakomby a jejich výzdoba, autor si všímá funerálních nápisů, sochařství, ale následně i křesťanského triumfálního umění. Zvláštní pozornost věnuje autor i císařskému kultu a paralelám v zobrazení „triumfujícího Krista“ (str. 39-43). Kromě motivů a jejich interpretace autor řeší i formu či „antický kontext“, jakož i „raně křesťanskou interpretaci“. Autorovi tedy neunikají diachronní aspekty problematiky, všímá si rozmanitých kontextů a nabízí i vhledy do chování lidí, vznikajících představ nebo ritů.

Celá práce svědčí o tom, že autor přístup k problematice promyslel, zvolil patřičnou metodiku a vybral k prezentaci i vhodná témata. (V době „postmoderny“, kdy se přesouvá důraz na interpreta, mohl autor volit i jiné způsoby zpracování tematiky, což částečně naznačovala první kapitola. Nakonec se však drží „klasického postupu“, jež přinesl své výsledky.) Autorův vhled do věci potvrzuje i zvolená literatura, autor čerpá z kvalitních zdrojů. (Přesto bych mu zde formálně vytkl, že vynechal některé starší práce v českém jazyce, které jsou dostupné a mají stále určitou hodnotu. Pro vylíčení historických okolností a vykreslení potřebného „Sitz im Leben“ by byly i dnes vhodné /Groh, Maškin, ale i nedávno vydaný Conte atd./.)

Klasifikace:

Bakalářskou práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení „**velmi dobrý**“, při vydařené obhajobě i „výborný“.

Dne 3.9.2012 v Praze

Jiří Lukeš